

Nr 456

Av herr **Bengtson m. fl.**, om slopande av försäljningsskatten på grammofonskivor m. m.

(Lika lydande med motion nr 551 i Andra kammaren)

En av de främsta orsakerna till det stegrade musikintresset inom landet har varit möjligheterna för allmänheten att taga del av olika musikverk genom förmedling av grammofonskivor. Den musikintresserade har i grammofonskivan fått ett medel att få del av samtidens främsta musikprestationer. För musikskaparen och musikutövaren har grammofonskivan blivit den viktigaste vägen att nå en stor publik. Det pågår världen över en omfattande produktion av musikverk på grammofonskivor. Denna produktion har ej enbart en kommersiell prägel. Den innebär ett betydande kulturarbete.

Grammofonskivan har i allt större utsträckning trätt i forskningens och undervisningens tjänst. Den har sin givna plats som studiemateriel i skolorna vid sidan av musikinstrument, sångböcker och noter. Även för folkbildningen har grammofonskivan fått allt större betydelse. Med hänsyn härtill har också biblioteken i ständigt ökad utsträckning tagit detta hjälpmedel i bruk för sitt arbete och skaffat sig diskotek och anläggningar för uppspelning av grammofonskivor. Allt fler bibliotek anordnar musikaftnar med hjälp av sina skivsamlingar, ofta i samarbete med lokala musikledare, kommunala musikskolor, länens musikkonsulenter etc.

Mot bakgrunden av den ökade betydelse som grammodonen och grammofonskivan sålunda fått för kulturarbetet framstår det som anmärkningsvärt att en specialskatt — försäljningsskatten — fortfarande uttages på dessa varor. Försäljningsskatten utgår enligt senast företagna författningsändringar för grammodoner och grammodonverk inkl. skivspelare med 20—50 kr. per st. och för mindre grammofonskivor med en krona per st. och för större grammofonskivor med tre kronor per st. Denna särskilda beskattning infördes år 1948 i samband med att den tidigare, under kriget tillkomna allmänna omsättningsskatten avvecklades. Som motivering för denna särskilda beskattning anfördes då att det — liksom beträffande t. ex. mattor och guldsmedsvaror — gällde umbärliga varor, för vilka någon skattelindring i dåvarande läge inte ansågs önskvärd.

I det betänkande, som på sin tid avgavs av 1952 års kommitté för indirekta skatter, föreslogs att försäljningsskatten skulle avvecklas i ett läge med en införd allmän indirekt skatt. Enligt kommitténs mening borde här berörda varor inte beskattas högre än andra, om inte särskilda skäl härför funnes. Några dylika särskilda skäl ansåg kommittén inte föreligga för här berörda varor.

Sedan har den allmänna varuskatten införts genom beslut 1959 och höjts genom beslut 1961. Försäljningsskatten har dock ännu inte avskaffats.

Det kunde måhända finnas skäl att vid den tidpunkt, då försäljningsskatten infördes, betrakta grammofonskivan som en i viss mån umbärlig vara. Men dessa skäl är inte längre bärande. Såsom vi ovan framhållit är grammofonen och grammofonskivan numera tvärtom nödvändiga hjälpmedel för musikundervisningen och för folkbildnings- och kulturarbetet i vidaste bemärkelse. Det synes oss därför orimligt att i beskattningshänseende jämföra detta för kulturarbetet nödvändiga hjälpmedel med t. ex. vissa dyrbara mattor, arbeten av guld, silver och platina, pärlor och koraller.

En specialbeskattning som denna i fråga om grammofonvarorna förekommer inte på andra för kulturarbetet nödvändiga hjälpmedel. Ljudband, TV- och radioapparater t. ex., som det kan ligga nära till hands att jämföra med, är inte föremål för sådan beskattning, inte heller böcker, tidskrifter, tidningar och notutgåvor. Det torde inte kunna göras gällande, att musik som framföres på grammofonskiva skulle vara mera umbärlig än musik i TV- och radioprogram eller på ljudband. Inte heller kan en särbeskattning av musik på grammofonskiva principiellt försvaras, när annan konstnärlig och litterär produktion är undantagen från sådan beskattning. Det bör vara ett allmänt intresse att för kulturarbetet nödvändiga hjälpmedel inte motverkas genom hårda skatteuttag. Försäljningsskatten på grammofonvaror måste emellertid sägas vara en omotiverad extra beskattning på musikintresset — en beskattning som motverkar en fortsatt gynnsam utveckling på det ur allmänskulturell synpunkt betydelsefulla musikområdet och därmed skadar de värden som samhället eljest söker främja på olika sätt, bl. a. genom sitt stöd till folkbildningsarbetet och biblioteksväsendet. Det bör i sammanhanget erinras om att musikutredningen i sitt år 1954 avgivna betänkande föreslog upphävande av försäljningsskatten på grammofonskivor. Kultur- och folkbildningsorganisationer har i olika sammanhang givit uttryck åt samma uppfattning.

Ur de principiella synpunkter som vi ovan redovisat framstår sålunda specialbeskattningen på grammofonvaror som omotiverad. Även den ekonomiska utvecklingen beträffande produktion och försäljning av grammofonskivor måste emellertid sägas göra avskaffande av specialskatten angelägen. Avsättningen av grammofonskivor här i landet har under de senaste åren visat stark benägenhet att sjunka. Denna tendens har varit klart skönjbar under de senaste tre åren.

Orsakerna till minskningen i avsättningen av grammofonskivor kan naturligtvis vara flera. I sammanhanget har man ofta pekat på televisionens snabba expansion. Det torde emellertid vara svårt att verkligen bedöma vilken inverkan denna haft i ifrågavarande avseende. Avgjort måste däremot anses vara att magnetofonbandet under senare år blivit en allt svårare konkurrent till grammofonskivan. Vem som helst kan ju för sitt eget bruk på band kopiera radio-

musik och grammofonskivor utan att begära auktorisation från upphovsmännen eller deras rättsinnehavare och utan att sålunda belastas med den specialbeskattning som gäller för grammofonskivorna. Försäljningen av bandspelare inom landet har under de senaste åren visat en betydande uppgång. Den nuvarande dubbelbeskattningen på grammofonskivorna måste i detta konkurrensförhållande anses ha en avgörande negativ inverkan för grammofonskivan.

En följd av den refererade försäljningsutvecklingen har givetvis blivit problem också för den svenska grammofonskivsproduktionen. Siffran för här i landet tillverkade skivor visar tendens att minska, medan importen däremot ökar. Den svenska exporten på området är försvinnande liten i förhållande till importen.

Den produktionsminskning som blivit den naturliga följderna av försäljningsnedgången synes i första hand gå ut över den värdefullare repertoaren, den seriösa svenska musiken och då främst större orkesterverk. Även sådan populärmusik som går utanför den vanliga schlagerslentrinen synes få ett minskat produktionsutrymme. En stereotypering av produktionen, som ger föga utrymme för konstnärlig egenart, äger sålunda rum och måste befaras bli alltmera markant i framtiden. Möjligheterna att göra god svensk musik känd minskas givetvis härigenom såväl i vårt eget land som i utlandet.

Såsom vi ovan framhållit kan en specialbeskattning av grammofonvaror inte längre försvaras principiellt. Utvecklingen inom grammofonbranschen är, såsom vi också påvisat, sådan att specialskattens avskaffande framstår som nödvändigt, främst med hänsyn till den värdefullare repertoaren. Statsfinansiella skäl mot avskaffande av denna skatt torde inte kunna anföras. För närvarande kan statens nu fallande inkomster av försäljningsskatten på grammofonvaror uppskattas till cirka fem miljoner kronor per år. Vi föreslår, att försäljningsskatten på grammofonvaror avskaffas med giltighet från den 1 juli i år.

Med stöd av vad ovan anförts får vi hemställa,

att riksdagen måtte besluta,

att med giltighet från den 1 juli 1962 försäljningsskatt icke må utgå på grammofoner och grammofonverk, tillbehör därtill samt grammofonskivor, i enlighet med vad i motionen anförts, samt

att vederbörande utskott måtte utarbeta förslag till härför erforderliga författningsändringar och övergångsbestämmelser.

Stockholm den 25 januari 1962

Torsten Bengtson

Stig Stefanson

Nils Theodor Larsson
i Hammarby

Rolf Kuijser